

Medezeggenschap met ambitie

de rol van de MR bij de
uitwerking van de
Kwaliteitsagenda VO

2009

Medezeggenschap met ambitie

de rol van de MR bij de uitwerking van de Kwaliteitsagenda VO

Inleiding		3
Hoofdstuk 1	Wat is de Kwaliteitsagenda VO?	5
	De zes beleidsprioriteiten in de Kwaliteitsagenda VO	5
	Rekenen en taal	5
	Uitblinken	6
	Burgerschap	6
	Professionele ruimte	7
	Examens	7
	Verbetercultuur	7
	De vier basisvoorwaarden voor goed onderwijs	7
Hoofdstuk 2	De rol van de MR bij de uitwerking van de Kwaliteitsagenda VO	9
Hoofdstuk 3	Aan de slag	13
Hoofdstuk 4	Meer mensen betrekken	14
	De achterban betrekken	14
	Ouders betrekken	15
	Personeel betrekken	15
	Leerlingen betrekken	16
	Themaraden	16
Bijlage	Rol van de MR op school	17
	Medezeggenschap op school	18
	Bevoegdheden van de MR	18
	Werkwijze van de MR	18
Aanvullende informatie		19

Inleiding

Wie aan kwaliteit en kwaliteitsbeleid denkt, belandt al snel in de wereld van certificering, ISO-normen of het invoeren en naleven van standaarden. Dat zijn geen termen die onmiddellijk met onderwijs worden geassocieerd. Dit betekent niet dat er bij betrokkenen in het onderwijs geen aandacht zou zijn voor kwaliteit. Deze brochure gaat over kwaliteitsbeleid in het voortgezet onderwijs en over de rol die de medezeggenschapsraad daarbij kan spelen.

Onderwijskwaliteit is ook buiten het onderwijs een veelbesproken onderwerp. Dit blijkt wel uit de populariteit van de jaarlijkse lijstjes met schoolprestaties in Trouw of Elsevier. Kwaliteit is ook een kenmerk dat door de inspectie van het onderwijs wordt gecontroleerd. De uitkomsten hiervan zijn op internet te vinden. Op borrels en partijen waar veel ouders van schoolgaande kinderen bij elkaar komen, is onderwijskwaliteit een geliefd onderwerp. Leerlingen klaagden nog niet zo lang geleden massaal over het gebrek aan kwaliteit van hun onderwijs; de term 'ophokuren' ligt nog vers in ieders geheugen. En wie een beetje zoekt, vindt dagelijks in de media wel een zorgelijk bericht over onderwijs; als het niet gaat over de achteruitgang van de rekenprestaties, dan wordt wel de gebrekkige taalvaardigheid van leerlingen belicht. Of het feit dat universiteiten bijspijkerkursussen voor eerstejaars studenten aanbieden omdat het vereiste niveau ontbreekt. Kortom, onderwijskwaliteit leeft.

iedere
leerling moet
zijn talenten
optimaal
kunnen
ontwikkelen

Hoofdstuk 1: Wat is de Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs?

Goed onderwijs is van groot belang, daar is iedereen het wel over eens. Gemiddeld genomen is het Nederlandse voortgezet onderwijs van behoorlijke kwaliteit, hoewel het natuurlijk altijd beter kan. Dit wil niet zeggen dat er geen zorgpunten zijn. Het lerarentekort is een acute bedreiging voor de kwaliteit van het onderwijs. Een ander punt is dat de prestaties van leerlingen in basisvaardigheden als rekenen en taal te wensen overlaten. Ten slotte zijn lesuitval en gebrek aan kwalitatief goede lessen zorgpunten.

De staatssecretaris van onderwijs wil samen met alle betrokkenen het voortgezet onderwijs verbeteren. In 'De Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs 2008-2011' staan zes belangrijke punten over kwaliteit waar het voortgezet onderwijs de komende periode mee aan de slag gaat. Het ministerie zorgt voor financiële middelen om de Kwaliteitsagenda uit te voeren; per schooljaar is ruim € 50 miljoen beschikbaar. De verdeling van dit geld, dat dus aanvullend is op de reguliere bekostiging, vindt plaats op basis van het aantal leerlingen op school. Globaal komt het neer op ruim € 50,- per leerling per schooljaar.

De zes beleidsprioriteiten in de Kwaliteitsagenda

De Kwaliteitsagenda geldt voor een periode van vier jaar (van 2008 t/m 2011) en richt zich op het hele voortgezet onderwijs: vmbo, havo, vwo en praktijkonderwijs. In de Kwaliteitsagenda is een belangrijke rol weggelegd voor leerkrachten; zij staan centraal als de belangrijkste sleutel tot kwaliteitsverbetering.

Gedurende de looptijd van de Kwaliteitsagenda krijgen de scholen rust en ruimte om te werken aan zes beleidsprioriteiten:

1. rekenen en taal
2. uitblinken
3. burgerschap
4. professionele ruimte
5. examens
6. verbetercultuur

Bij het goedkeuren van de beleidsplannen speelt de MR een belangrijke rol. De MR kan eveneens actief zijn bij het bewaken van de voortgang en het evalueren van het eindresultaat.

Rekenen en taal

De prestaties van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs op het terrein van rekenen en taal moeten omhoog. Wie als kind niet goed heeft leren rekenen of onvoldoende taalonderwijs heeft gehad, heeft hier zijn hele verdere onderwijsloopbaan last van.

In de Kwaliteitsagenda worden twee doelen voor rekenen en taal geformuleerd. De eerste is het verbeteren van de taal- en rekenvaardigheden in alle onderwijssectoren. De tweede prioriteit is om aansluiting tussen de verschillende onderwijssectoren op het terrein van rekenen en taal aanzienlijk te verbeteren.

Deze doelstellingen worden onder andere als volgt bereikt. Scholen gaan zorgen voor intensivering van het taal- en rekenonderwijs. Hoe ze dat aan gaan pakken wordt aan de scholen zelf overgelaten. De aansluiting tussen primair en voortgezet onderwijs wordt verbeterd door gebruik te maken van objectieve gegevens over taal en rekenen van individuele leerlingen. En scholen gaan gebruik maken van referentieniveaus voor taal en rekenen die door de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Rekenen en Taal zijn ontwikkeld. Voor het werken met referentieniveaus worden pilots uitgevoerd.

Uitblinken

Onderwijs moet het beste uit alle leerlingen halen. Leerlingen moeten zo goed mogelijk terechtkomen en worden gestimuleerd om uit te blinken. Dit betekent dat voortijdig schoolverlaten en onderpresteren moet worden voorkomen en dat elke jongere minimaal een startkwalificatie haalt.

Om deze doelstellingen te bereiken, is het in de eerste plaats nodig dat de scholen, en ook de leerlingen niet tevreden zijn als ze een zesje hebben gescoord, maar dat ze streven naar topprestaties. Verder worden relevante onderzoeksresultaten op het gebied van onderwijsinnovatie ter beschikking gesteld van alle scholen. Voor leerlingen is het van belang dat zij een goed beeld hebben van een opleiding of beroep en dat zij worden begeleid bij het maken van keuzes. Verder moeten scholen zich van elkaar onderscheiden door zich bijvoorbeeld te profileren op cultuur, techniek of sport. Als talent van leerlingen is ontdekt, is het van belang dit in de informatieoverdracht tussen verschillende onderwijssectoren mee te nemen, bijvoorbeeld in de overgang van vmbo naar mbo. Om goed aan te sluiten bij leerlingen is het ook van belang dat leerlingen eventuele verkeerde keuzes kunnen herstellen of opleidingen op elkaar kunnen stapelen. Zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat leerlingen voortijdig de school verlaten. In het kader van passend onderwijs wordt voor zorgleerlingen zoveel mogelijk maatwerk geboden zodat ook deze leerlingen hun talenten kunnen ontwikkelen.

Burgerschap

Sinds 2006 zijn scholen verplicht aandacht te besteden aan actief burgerschap en integratie. Naast het aanleren van sociale vaardigheden en het opdoen van kennis over de samenleving, moeten leerlingen daar ook een bijdrage aan leveren. Dit kan onder meer door vrijwilligerswerk te verrichten of op school hulpmentor te zijn. Alle leerlingen die vanaf het schooljaar 2011/2012 instromen volgen een maatschappelijke stage. Scholen zijn vrij om de maatschappelijke stage op eigen wijze in te vullen. Hiermee kunnen zij aansluiten bij hun eigen pedagogisch-didactische visie, bij hun eigen schoolcultuur en bij het niveau van hun leerlingen.

Scholen kunnen zich laten ondersteunen bij het vormgeven van burgerschapsvorming. De betrokkenheid van – met name allochtone – ouders bij het onderwijs van hun kinderen is van groot belang en dit zal verder worden gestimuleerd. Verder is speciaal materiaal ontwikkeld om leerlingen meer bij hun school te betrekken. Ten slotte worden pilots uitgevoerd om ervaring op te doen met de maatschappelijke stages.

Professionele ruimte

Goede leraren zijn onontbeerlijk om kwaliteit in het onderwijs te realiseren. Het gaat hierbij niet alleen om voldoende leraren, maar ook om hun kwaliteit en professionaliteit. Zowel de pedagogisch-didactische als vakinhoudelijke bekwaamheid van leraren moet onomstreden zijn. Leraren zelf ervaren een grote werkdruk en zij willen dat die vermindert. Daarnaast willen leraren de ruimte hebben om hun eigen professionele keuzes te maken en voldoende zeggenschap te kunnen uitoefenen. Via de personeelsgeleding van de MR kan dit laatste worden gerealiseerd. Via eerder voorgestelde maatregelen in het kader van het Convenant Leerkracht van Nederland wordt aan de noden van leraren tegemoet gekomen, bijvoorbeeld door versterking van het beroep en betere beloning. Ook vinden acties plaats om het lerarentekort te verminderen en wordt de professionele ruimte voor de leraar wettelijk geregeld.

Goede en betrouwbare examens

Van oudsher bestaan de eindexamens in het voortgezet onderwijs uit een centraal examen en een schoolexamen. Het centraal examen toetst op één moment een deel van de kennis die alle leerlingen moeten hebben. Het schoolexamen verschilt per school en het toetst niet alleen kennis, maar ook vaardigheden. Het is van maatschappelijk belang dat de kwaliteit en de betrouwbaarheid van examens is gewaarborgd, zowel op leerlingniveau als op het niveau van het examensysteem. Onlangs is er enig rumoer ontstaan over de kwaliteit van het schoolexamen, vooral omdat op een aantal scholen de cijfers voor het schoolexamen een stuk hoger zijn dan die voor het centraal examen. Uit onderzoek van het LAKS is gebleken dat de verschillen tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen mede ontstaan door de uiteenlopende herkansingsregelingen die scholen hanteren.

De kwaliteitsagenda noemt drie doelen om goede en betrouwbare examens te realiseren. Ten eerste moet de kwaliteit van het schoolexamen zowel inhoudelijk als procesmatig worden versterkt. Verder moet de verwerving van kennis worden geborgd. En ten slotte mag het verschil tussen de cijfers van het schoolexamen en het centraal examen gemiddeld niet groter zijn dan 0.5 punt.

De doelstellingen worden onder meer als volgt bereikt. Het standaard schoolexamen wordt norm bij de kwaliteitsborging door scholen. De inhoud van de examens is vooral de verantwoordelijkheid van docenten en vakdeskundigen. Bij het centraal examen wordt een tweede correctie uitgevoerd, via pilots wordt onderzocht hoe dit correctiesysteem kan worden verbeterd. Verder is een rol voor de inspectie weggelegd bij het toezicht op de examens.

Verbetercultuur

Alle leerlingen hebben recht op goed onderwijs. Op de meerderheid van de scholen is de kwaliteit in orde, maar (zeer) zwakke scholen moeten worden aangepakt en het aantal (zeer) zwakke scholen moet afnemen. Op dit moment is een kleine 2% van de scholen zeer zwak. In 2012 moet dit percentage 1% zijn. Voor ouders is het van belang te weten welke scholen zwak zijn en welke juist heel goed presteren. 75% van de scholen moet in 2012 een voldoende scoren op de kwaliteitszorg. Momenteel is dat percentage 31%.

Om een verbetercultuur op gang te brengen, worden vooral sectorbrede maatregelen voorgesteld, bijvoorbeeld het opzetten van een steunpunt zeer zwakke scholen. Verder is een belangrijke rol weggelegd voor de inspectie, onder meer bij de kwaliteitszorg, bij de verbetering van (zeer) zwakke scholen en bij het vroegtijdig signaleren van zwakke scholen. Een belangrijke voorwaarde voor goed onderwijs is een goede schoolleider. ■

Basisvoorwaarden voor goed onderwijs

Naast de prioriteiten schetst de Kwaliteitsagenda een viertal basisvoorwaarden voor goed onderwijs. De eerste is de zogenaamde menselijke maat. Hier wordt veel onder verstaan: zeggenschap en een veilig schoolklimaat, maar ook beloning van bestuurders, anonimiteit of bureaucratie. De menselijke maat hangt nauw samen met schaalgrootte en in concreto betekent dit dat leerlingen gekend willen worden, en dat leerlingen en leraren zich op school veilig voelen. Verder moeten leraren, leerlingen en ouders voldoende invloed kunnen uitoefenen op het schoolbeleid en hoort er voldoende keuzevrijheid in het onderwijsaanbod te zijn.

De tweede basisvoorwaarde is de school als professionele onderwijsorganisatie en gemeenschap. Eerste voorwaarde hierbij is een goede schoolleiding die onder meer zorgt voor richting en samenhang en die goed personeelsbeleid voert. Een professionele onderwijsorganisatie is een lerende organisatie met een adequaat scholings- en opleidingsbeleid. De positie van leraren wordt vastgelegd in een professioneel statuut. Een professionele onderwijsorganisatie zorgt er verder voor dat de medezeggenschap goed is geregeld, dat ouders betrokken zijn bij de school en dat leerlingen op school participeren. Goede contacten met de 'buitenwereld' zijn van belang.

De verplichte onderwijstijd wordt door de overheid vastgesteld. Daarnaast kunnen scholen voor maximaal 40 uur maatwerkactiviteiten aanbieden. De medezeggenschapsraad heeft zeggenschap bij de invulling van deze uren. Daarnaast wordt de maatschappelijke stage als onderwijstijd meegerekend.

De vierde basisvoorwaarde is de bekostiging. Er komt extra geld om de beleidsprioriteiten te realiseren.

de MR is er
ook voor
leerlingen

Hoofdstuk 2 De rol van de MR bij de uitwerking van de Kwaliteitsagenda

Het vertalen van de Kwaliteitsagenda in schoolbeleid is de verantwoordelijkheid van het bestuur van de school. Juist omdat elke school anders is, zullen scholen hun eigen ambities stellen en specifiek beleid voorstellen. Bij de beoordeling hiervan speelt de medezeggenschapsraad een belangrijke rol.

Welke concrete bevoegdheden heeft de MR bij de zes prioriteiten uit de Kwaliteitsagenda? Bij elke prioriteit gelden in ieder geval de algemene bevoegdheden: het recht op informatie, het recht op overleg en het initiatiefrecht (zie verder bijlage 1). Dit betekent dat de MR geïnformeerd wordt over invoering en voortgang van de prioriteiten en dat de MR het gevoerde beleid met de schoolleiding kan bespreken. Ten slotte kan de MR, als hij vindt dat er onvoldoende beleid wordt ontwikkeld, via het initiatiefrecht aan de schoolleiding vragen beleid te ontwikkelen. Per prioriteit gelden verder de bijzondere bevoegdheden: instemming of advies, afhankelijk van het onderwerp.

Het is moeilijk om van tevoren alle bevoegdheden van de MR precies te benoemen, deze zullen immers per school verschillen. Te verwachten valt dat er voor docenten het een en ander zal worden voorgesteld, bijvoorbeeld de taakverdeling binnen het personeel of de nascholingsprogramma's. Bij beide onderwerpen heeft de personeelsgeleding een instemmingsrecht. Er kunnen ook wijzigingen optreden in de schoolgids (instemming ouders) of in het leerlingenstatuut (instemming leerlingen). De extra financiële middelen die beschikbaar worden gesteld, worden opgenomen in het meerjarig financieel beleid van de school. Op dit onderdeel heeft de MR op grond van WMS artikel 11 b een adviesbevoegdheid.

Bijzondere bevoegdheden

Taal en rekenen

- invoeren referentieniveaus. WMS art. 10 a (instemming MR; verandering onderwijskundige doelstellingen van de school) en 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan)
- adequaat leerlingvolgsysteem creëren dat aansluit bij elektronisch leerdossier. WMS art. 14, lid 3 d (instemming leerlingen; verwerken van persoonsgegevens van leerlingen)
- meedoen aan pilot over referentieniveaus. WMS art. 11 e (advies MR; deelname aan onderwijskundig project of experiment)
- regeling van gevolgen voor personeel. WMS art. 12 a (instemming personeel; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e).

Uitblinken

- meer aandacht voor getalenteerde leerlingen. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan)
- deskundigheidsbevordering docenten. WMS art. 12 c (instemming personeel; nascholing)
- profileren op specifiek onderwerp, bijv. sport of techniek. WMS art. 10 a (instemming MR; verandering onderwijskundige doelstellingen van de school) en WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan)
- deelname aan speciale projecten. WMS art. 11 e (advies MR; deelname aan onderwijskundig project of experiment)
- regeling van gevolgen voor personeel. WMS art. 12 a (instemming personeel; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e)
- invoeren elektronisch leerdossier. WMS art. 14, lid3 d (instemming leerlingen; verwerken van persoonsgegevens van leerlingen)
- samenwerking met andere organisaties. WMS art. 11 d (advies MR; aangaan duurzame samenwerking met andere instelling)
- regeling van gevolgen voor personeel. WMS art. 12 a (instemming personeel; regeling gevolgen aangelegenheid 11 d)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11 d).
- passend onderwijs versterken. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging zorgplan)

Burgerschap

- opdoen maatschappelijke ervaring. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan)
- invoeren maatschappelijke stage. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan)
- aantal uren voor maatschappelijke stage vaststellen. WMS art. 11 a (advies MR; vaststelling of wijziging van het lesrooster)
- samenwerking met andere organisaties. WMS art. 11 d (advies MR; aangaan duurzame samenwerking met andere instelling)
- regeling van gevolgen voor personeel. WMS art. 12 a (instemming personeel; regeling gevolgen aangelegenheid 11 d)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11d).
- vormgeven burgerschapsvorming; meedoen aan project. WMS art. 11 e (advies MR; deelname aan onderwijskundig project of experiment)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e).
- regeling van gevolgen voor personeel. WMS art. 12 a (instemming personeel; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e)

Professionele ruimte

- inzet van (onderwijs)ondersteunend personeel. WMS art. 12 b (instemming personeel; vaststelling of wijziging van de samenstelling van de formatie)
- nadruk op vakinhoud. WMS art. 12 c (instemming personeel; vaststelling of wijziging van regels met betrekking tot de nascholing van het personeel)
- verlagen werkdruk. WMS art. 12 h (instemming personeel; vaststelling of wijziging van de taakverdeling respectievelijk taakbelasting binnen het personeel)

Goede en betrouwbare examens

- wijziging examenregeling. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging examenregeling)
- meerdere examenmomenten; meedoen aan pilot. WMS art. 11 e (advies MR; deelname aan onderwijskundig project of experiment)
- regeling van gevolgen voor leerlingen. WMS art. 14, 3 a (instemming leerlingen; regeling gevolgen aangelegenheid 11 e)

Reductie aantal zeer zwakke scholen

- kwaliteitsverbetering op school. WMS art. 10 b (instemming MR; vaststelling of wijziging schoolplan) ■

	MR	P	O/L	O	L
Algemeen					
Extra financiële middelen	A				
Taal en rekenen					
invoeren referentieniveaus	I				
adequaat leerlingvolgsysteem creëren dat aansluit bij elektronisch leerdossier					I
meedoen aan pilot over referentieniveaus	A				
regeling van gevolgen voor personeel		I			
regeling van gevolgen voor leerlingen					I
Uitblinken					
meer aandacht voor getalenteerde leerlingen	I				
deskundigheidsbevordering docenten		I			
profileren op specifiek onderwerp	I				
deelname aan speciale projecten	A				
regeling van gevolgen voor personeel		I			
regeling gevolgen voor leerlingen					I
invoeren electronisch leerdossier					I
samenwerking met andere organisaties	A				
regeling van gevolgen voor personeel		I			
regeling van gevolgen voor leerlingen					I
passend onderwijs versterken	I				
Burgerschap					
opdoen maatschappelijke ervaring	I				
invoeren maatschappelijke stage	I				
aantal uren voor maatschappelijke stage vaststellen	A				
samenwerking met andere organisaties	A				
regeling gevolgen voor personeel		I			
regeling gevolgen voor leerlingen					I
vormgeven burgerschapsvorming; meedoen aan project	A				
regeling gevolgen voor leerlingen	I				
regeling gevolgen voor personeel	I				
Professionele ruimte					
inzet van (onderwijs)ondersteunend personeel		I			
nadruk op vakinhoud		I			
verlagen werkdruk		I			
Goede en betrouwbare examens					
wijziging examenregeling	I				
meerdere examenmomenten; meedoen aan pilot	A				
regeling gevolgen voor leerlingen					I
Reductie aantal zeer zwakke scholen					
kwaliteitsverbetering op school	I				

I = instemming A = advies MR = medezeggenschapsraad P = personeelsgeleding
O/L = ouder- en leerlingeleding O = oudergeleding L = leerlingeleding

prioriteiten
stel je
gezamenlijk

Hoofdstuk 3 Aan de slag

Aan de hand van de volgende acht stappen kan de MR aan de slag met de Kwaliteitsagenda VO.

1. Onderzoek: welke prioriteiten zijn van toepassing op school?
2. Overleg met schoolleiding over inhoud en planning van de Kwaliteitsagenda VO.
3. Keuzes maken (worden alle prioriteiten behandeld of slechts een deel).
4. Werkplan en jaarplan MR aanpassen, eventueel meerjarenplan ontwikkelen.
5. Taakverdeling maken (hoe wordt onderwerp inhoudelijk aangepakt en wie bereidt dit voor).
6. Achterban informeren.
7. Voortgang bewaken via tussenrapportages.
8. Evaluatie (bijvoorbeeld via het jaarverslag van school)

Toelichting

De zes prioriteiten in de Kwaliteitsagenda VO zijn niet op alle scholen van toepassing. Een uitzondering hierop vormt de prioriteit rekenen en taal, alle scholen moeten hier beleid op ontwikkelen.

De eerste taak voor de MR-leden is om te bepalen welke prioriteiten voor hun school gelden.

Vervolgens is overleg met de schoolleiding over de inhoud en de planning van de prioriteiten noodzakelijk. Hierbij moet duidelijk worden wanneer de MR beleidsstukken zal ontvangen. Daarna moet de MR kiezen of hij alle prioriteiten wil behandelen of dat een keuze wordt gemaakt voor een deel van de prioriteiten. Dit laatste kan bijvoorbeeld als het jaarplan van de MR al ruim gevuld is. De MR past zo nodig zijn werkplan en jaarplan aan en maakt bij langduriger projecten een meerjarenplanning. Ook wordt bepaald hoe het onderwerp inhoudelijk wordt voorbereid; wordt er bijvoorbeeld een werkgroep ingesteld of wordt een extern deskundige ingeschakeld? En waar is informatie te vinden? Hierbij wordt ook een personele taakverdeling gemaakt: wie is waarvoor verantwoordelijk? Belangrijk is dat de achterban wordt geïnformeerd, bijvoorbeeld via de website van de MR of de nieuwsbrief van de school. Tijdens de uitvoering van het beleid wordt de MR op de hoogte gehouden over de voortgang. Tussenrapportages zijn daarvoor een geschikt middel. Uiteindelijk wordt de MR geïnformeerd over de eindresultaten en de daaruit eventueel voortvloeiende acties. ■

Relevante documenten voor de MR:

- meerjarenbestuursbeleidsplan (per vier jaar, ieder jaar aanpassingen)
- schoolplan (per vier jaar, ieder jaar aanpassingen)
- jaarverslag (voor 1 juli)
- meerjarig financieel beleid, begroting

Hoofdstuk 4 Meer mensen betrekken

In de vorige hoofdstukken is beschreven dat de MR kan bijdragen aan het realiseren van de onderwerpen van de Kwaliteitsagenda VO. In het kader van de regeling Kwaliteit Voortgezet Onderwijs is dat zelfs een verplichting. De MR-leden hoeven dat echter niet alleen te doen. Hun bijdrage wint aan kracht als zij hun achterban betrekken bij hun werkzaamheden. In hoofdstuk 2 is aan de orde gesteld van welke bevoegdheden de MR gebruik kan maken om de zes prioriteiten te bevorderen. In dit hoofdstuk wordt besproken hoe de MR daar een zo groot mogelijk deel van de schoolpopulatie bij kan betrekken.

De MR kent in het voortgezet onderwijs drie verschillende achterbannen: de ouders, het personeel en de leerlingen. De MR-leden kunnen deze groepen op verschillende manieren een rol geven in het medezeggenschapswerk. Zo kan de MR als een geheel handelen en vanuit de gezamenlijke geledingen mensen benaderen, maar de geledingen kunnen zich ook ieder op hun eigen achterban richten.

De MR-leden hebben, zoals dat heet, ‘zonder last of ruggespraak’ zitting in de medezeggenschapsraad. Dat wil zeggen dat de leden hun eigen afwegingen maken. Dat neemt niet weg dat zij in feite wel handelen namens de geledingen die zij vertegenwoordigen. Om de belangen van die geledingen zo goed mogelijk te behartigen – ook als het gaat om het vergroten van de kwaliteit van het onderwijs – is het goed als de leden weten wat er bij hun achterban leeft. Ook het schoolbestuur heeft daar belang bij; hoe groter het draagvlak voor besluiten en maatregelen bij de ouders, leerlingen en personeelsleden, hoe groter de kans dat zo’n maatregel wordt opgevolgd. Voor een schoolbestuur is het daarom zaak eerst en vooral te zorgen dat de MR adequaat wordt geïnformeerd. De leden zijn dan optimaal toegerust om hun kiezers op hun beurt te informeren en te betrekken bij de meningsvorming.

Een MR die goed is geïnformeerd en die personen buiten de MR betreft is een actieve MR. Het is geen raad die passief afwacht welke zaken door het bestuur worden aangeboden. Om goed gebruik te maken van de achterbannen is het immers zaak vooraf te weten wat er gedurende een jaar op het programma staat en in welke gevallen daarbij de inbreng van personen buiten de MR is gewenst. Gestructureerd werken, op basis van een jaarplan, is daarbij onontbeerlijk.

De achterban betrekken

Een MR of een MR-geleding die er in wil slagen de achterban(nen) bij het MR-werk te betrekken, zorgt om te beginnen dat binnen de school bekend is wie er deel uitmaken van de MR en wát er in de MR wordt besproken. Dat is te realiseren door de agenda’s en de notulen van de vergaderingen een plaats te geven op de website van de school. In samenspraak met andere MR’en en de GMR kan ook een speciale medezeggenschapswebsite worden gestart. Als iedereen in de school weet dat de MR-vergaderingen openbaar zijn en dat het dus voor iedereen die bij de school betrokken is mogelijk is eens een kijkje te nemen bij zo’n bijeenkomst, wordt de MR laagdrempeliger. Door besluiten kenbaar te maken aan ouders, personeel en leerlingen gaat het MR-werk meer leven bij de achterban. Op vaste momenten in het jaar een informatie-uurtje houden en op ouderavonden vertellen over medezeggenschap helpt eveneens om de bekendheid van de MR en van de MR-leden te vergroten.

Bovenstaande ideeën gelden voor alle achterbannen. Hierna volgen enkele tips voor de afzonderlijke groepen. Tot slot wordt nog gewezen op het nut van een themaraad voor het betrekken van alle groepen.

Ouders betrekken

Het is belangrijk dat ouders hun kinderen begeleiden bij hun schoolloopbaan. Ouders die leerlingen naar hun schoolervaringen vragen, helpen en ondersteunen bij het huiswerk en een goed contact onderhouden met de mentor of de klassendocent zorgen voor een betere motivatie bij de leerlingen. En motivatie is een belangrijke factor in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, waardoor meer scholieren een passende startkwalificatie behalen.

De oudergeleding van de MR kan ouders motiveren om hun kinderen actief te begeleiden.

Dat kan door themabijeenkomsten voor ouders te houden over het begeleiden van jongeren bij hun schoolwerk, door er herhaaldelijk in een nieuwsbrief aandacht aan te besteden of door een discussieforum op een website te starten. Van belang is dat er structureel aandacht aan wordt besteed. De ouders blijven dan alert op het begeleiden van hun zoon of dochter en ze blijven zich er van bewust dat het belangrijk is een relatie met de school op te bouwen. Nog te vaak komt het voor dat het eerste contact tussen een ouder en een mentor plaatsvindt als er iets mis is met het gedrag van hun kind of als zich leerproblemen voordoen. Een gesprek over dergelijke onderwerpen is voor alle partijen gemakkelijker als reeds daarvoor een vertrouwensband is opgebouwd tussen school en ouder.

De MR kan bijvoorbeeld zorgen dat alle ouders de beschikking krijgen over een brochure of ander materiaal waarin de maatschappelijke stage wordt uitgelegd. Aan de hand daarvan kunnen ouders en kinderen thuis praten over het nut van de stage en over het werkveld waarin hun zoon of dochter interesse heeft. Ook op die manier spelen individuele ouders een rol in de realisatie van de kwaliteitsagenda.

Kortom, de MR kan zich opwerpen als een aanjager voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid op school; óók in het voortgezet onderwijs. De MR kan daarin samenwerken met de ouderraad. Daarin zitten immers vaak ouders die nóg beter weten wat er speelt onder ouders. Een goed moment voor samenwerking is het organiseren van de jaarlijkse algemene ouderavond.

De personeelsgeleding van de MR kan het belang van ouderbetrokkenheid aankaarten in de teamvergadering. Als de docenten onderling afspreken in rapportbesprekingen met ouders op het belang van het meeleven met hun kinderen te wijzen, is dat een extra manier waarop de betrokkenheid van ouders wordt gestimuleerd.

Een goede manier om ouders bij het beleid te betrekken is het instellen van een ouderpanel of een klankbordgroep. Beide groeperingen hebben een adviserende rol. Ze kunnen zich ook uitspreken over de besluiten die een schoolbestuur of een directie neemt in het kader van de Kwaliteitsagenda. Bestuur of directie neemt daartoe zo mogelijk gezamenlijk met de MR het initiatief.

Personeel betrekken

Personeelsleden, die gemotiveerd zijn en die optimaal zijn opgeleid voor hun lesgevende en begeleidende taak zijn een zeer belangrijke factor in het handhaven en vergroten van de kwaliteit van het onderwijs. Deze groep is wellicht nog meer dan ouders bij machte om bij te dragen aan de realisatie van de Kwaliteitsagenda. Tot deze achterban behoren niet alleen docenten, maar zeker ook het onderwijsondersteunende personeel. In feite dient iedere medewerker op school, van conciërge tot rector, zich bewust te zijn van zijn rol bij de ontwikkeling van de leerlingen. Iedere medewerker heeft immers contact met de scholieren, of dat nu in de kantine is, op het schoolplein, in de mediatheek of in de les. De MR, of de personeelsgeleding daarvan, is in een positie om deze achterbangroepering extra te betrekken bij de uitvoering van de Kwaliteitsagenda.

De personeelsgeleding van de MR kan – voor zover het docenten betreft – in elke teamvergadering plaats inruimen voor minstens één van de zes prioriteiten. Door in iedere bijeenkomst bijvoorbeeld een kwartier in te ruimen voor inhoudelijke discussie, draagt iedere docent bij aan de meningsvorming van de personeelsgeleding. Datzelfde kan worden georganiseerd in de vergaderingen waaraan ook niet-onderwijzend personeel deelneemt.

Docenten kunnen zichzelf en elkaar stimuleren om vakliteratuur bij te houden. Ook daarin kan de personeelsgeleding een voorttrekkersrol vervullen door te zorgen dat binnen het team interessante artikelen worden besproken. Niet altijd is daar een teamvergadering voor nodig; een enthousiast MR-lid kan de discussie natuurlijk ook gewoon in de koffiekamer aanzwengelen. Als niet-MR-leden dat daarna overnemen is het natuurlijk helemaal mooi.

Leerlingen betrekken

Leerlingen kunnen elkaar motiveren om hun opleiding goed aan te pakken. De leerlinggeleding in de MR kan de overige leerlingen daartoe stimuleren. Bijvoorbeeld door in samenspraak met de leerlingenraad en de ouderraad een systeem van mentorleerlingen op te zetten of door anderszins het contact tussen leerlingen te bevorderen. Leerlingen kunnen daar het internet voor gebruiken door bijvoorbeeld een hyvespagina in het leven te roepen. Uiteraard kunnen ook ouders en personeelsleden een rol spelen in het betrekken van leerlingen door bij alles wat zij ondernemen om hun eigen achterban te betrekken, steeds ook aandacht te besteden aan de leerlingen. Door regelmatig een poll op de website uit te schrijven, een leerlingenpanel op te richten of door een artikel in het schoolblad te plaatsen blijven leerlingen op de hoogte van wat er speelt in de medezeggenschapsraad.

Themaraden

De WMS biedt de mogelijkheid themaraden op te richten. Deze raden houden zich bezig met één specifiek onderwerp. Dit geeft de MR de mogelijkheid om mensen die in één bepaald onderwerp zijn geïnteresseerd of die op een bepaald gebied deskundig zijn, te betrekken bij de besluitvorming. In een themaraad kunnen ouders, personeelsleden en/of leerlingen zitten. Een themaraad heeft geen voorgeschreven samenstelling; niet alle geledingen hoeven evenredig te zijn vertegenwoordigd en er hoeven zelfs niet alleen MR-leden deel van uit te maken. Dit is bij uitstek een mogelijkheid om vertegenwoordigers van de achterban(nen) te betrekken, óók als het gaat over de uitvoering van de Kwaliteitsagenda. ■

Bijlage 1 Rol van de medezeggenschapsraad op school

Medezeggenschap op school

Er zijn diverse partijen betrokken bij een school: personeel werkt er, leerlingen krijgen er les en ouders willen dat hun kind goed onderwijs krijgt. En natuurlijk is er het bestuur waar de school onder valt. In de medezeggenschapsraad praten en beslissen personeelsleden, ouders en leerlingen mee over belangrijke zaken die op school spelen. Op deze manier kunnen zij invloed uitoefenen op het beleid van de school. De 'spelregels' voor de medezeggenschap liggen vast in de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) die is ingevoerd in 2007. De MR mag over alles praten wat met school te maken heeft. Ook kan een MR gevraagd of ongevraagd een standpunt kenbaar maken.

Een MR op school is verplicht. Formeel heeft een MR te maken met het bestuur. In de praktijk zal vaak de directeur of de rector van de school bij de vergaderingen van de MR aanwezig zijn. Hij voert namens het bestuur overleg met de MR. Het bestuur (of zijn vertegenwoordiger) moet elk belangrijk besluit eerst aan de MR voorleggen. Zonder een positief advies of de instemming van de MR mag een besluit niet zomaar worden uitgevoerd.

De MR bestaat uit twee geledingen: personeel vormt de ene geleding, ouders en leerlingen vormen samen de andere geleding. De leden van de medezeggenschapsraad worden gekozen door hun achterban: het personeel kiest de personeelsvertegenwoordigers in de MR, ouders kiezen de oudervertegenwoordigers en de leerlingvertegenwoordigers worden door de leerlingen van een school gekozen. Iedereen op school mag zich kandidaat stellen voor de MR (passief kiesrecht) en iedereen op school heeft het recht een stem uit te brengen op een MR-lid (actief kiesrecht).

De grootte van de MR in het voortgezet onderwijs ligt niet vast, een MR kan uit vier, acht of twaalf leden bestaan of ieder ander veelvoud van vier. De samenstelling is wel wettelijk voorgeschreven: 50% van de MR bestaat uit personeelsleden, 25% bestaat uit ouders en 25% bestaat uit leerlingen.

Bij een schoolbestuur dat meer dan één school bestuurt, moet een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) worden ingesteld. De GMR wordt gekozen door de leden van de medezeggenschapsraden onder hetzelfde bestuur. GMR-leden mogen wél, maar hoeven niet per se ook MR-lid te zijn, dat is een keuze die bestuur en GMR samen maken.

Een GMR houdt zich uitsluitend bezig met zaken die van gemeenschappelijk belang zijn of die voor de meerderheid van de scholen gelden. Het goedkeuren van het schoolplan is bij uitstek een taak voor de medezeggenschapsraad. Personeelsbeleid daarentegen geldt voor alle scholen en beleidsplannen hiervoor worden aan de personeelsgeleding van de GMR voorgelegd. In alle gevallen geldt dat het schoolbestuur de reikwijdte van een voorgenomen besluit in ogenschouw neemt en op basis daarvan de keuze maakt om het aan MR of GMR voor te leggen.

Bevoegdheden van de MR

De WMS geeft de MR een aantal **algemene** en **bijzondere** bevoegdheden. De algemene bevoegdheden zijn het recht op overleg, het initiatiefrecht en het recht op informatie. De bijzondere bevoegdheden zijn het instemmingsrecht en het adviesrecht.

- Het **recht op overleg** betekent dat het schoolbestuur en (een geleding van) de MR bijeenkomen als een van beide partijen dat wenst. Men moet aangeven wat de reden is voor het overleg. Het **initiatiefrecht** wil zeggen dat de MR alle zaken die met school te maken hebben, mag bespreken. Bovendien mag de MR daarover voorstellen doen aan het schoolbestuur en zijn standpunt naar voren brengen. De MR kan het initiatiefrecht ook gebruiken wanneer het bestuur bijvoorbeeld te weinig beleid maakt of wanneer er op onderdelen van de school verbeteringen mogelijk zijn. Als de MR een initiatiefvoorstel indient, moet het schoolbestuur hierop schriftelijk reageren en zijn argumenten daarbij aangeven. Het schoolbestuur is niet verplicht om een initiatiefvoorstel uit te voeren, maar het is wel logisch dat hij uitlegt waarom het voorstel niet wordt uitgevoerd.
- Een MR heeft informatie nodig om zijn taken goed uit te kunnen voeren en om een goede gesprekspartner van het bestuur te zijn. Het bestuur moet de MR alle informatie die hij nodig heeft om zijn werk goed uit te kunnen voeren, op tijd geven. Dit wordt het **informatierecht** genoemd. De wet noemt een aantal onderwerpen waarover het bestuur de MR in ieder geval jaarlijks moet informeren. Hiertoe behoren onder andere de begroting en informatie over de financiën die het bestuur van de minister ontvangt.
- Bijzondere bevoegdheden gaan over de advies- en instemmingsrechten van de MR. Het bestuur moet de MR bij een groot aantal onderwerpen om advies of instemming vragen. De bijzondere bevoegdheden vormen eigenlijk de kern van het werken in de MR. Bij een **instemmingsbevoegdheid** over een bepaald onderwerp kan het bestuur geen definitief besluit nemen zonder dat de MR daarmee heeft ingestemd. De **adviesbevoegdheid** gaat minder ver. Het bestuur kan een advies van de MR naast zich neerleggen. Uiteraard moet het bestuur hiervoor wel argumenten aanvoeren.

In de WMS wordt onderscheid gemaakt in bevoegdheden voor de hele MR en bevoegdheden voor de geledingen. Veel onderwerpen worden aan de hele MR voorgelegd, bijvoorbeeld het beoordelen van het schoolplan (instemmingsbevoegdheid) of het aanstellen van de schoolleiding (adviesbevoegdheid). Bij een aantal specifieke belangen heeft één geleding zeggenschap. Voor personeelsleden geldt dit bijvoorbeeld voor nascholingsplannen of de arbeids- en rusttijdenregeling. Ouders stemmen in met de schoolgids of de vrijwillige ouderbijdrage. Leerlingen ten slotte hebben een instemmingsrecht bij het leerlingenstatuut of bij de voorzieningen voor leerlingen. Als een voorstel voor advies of instemming wordt voorgelegd aan één geleding, wordt de andere geleding hierover gelijktijdig geïnformeerd.

Bestuur en MR zijn het niet altijd met elkaar eens. Dan wordt eerst getracht om er via overleg samen uit te komen. Als dit niet lukt, kan een geschil worden voorgelegd aan de geschillencommissie. Deze onafhankelijke commissie doet een uitspraak waar alle partijen zich aan moeten houden. Alle scholen zijn bij de Landelijke Commissie Geschillen WMS aangesloten.

Werkwijze van de MR

Veel medezeggenschapsraden reageren op actuele ontwikkelingen of wachten de voorstellen van het schoolbestuur af. Een MR die vooruit kijkt en zich beter wil voorbereiden maakt gebruik van een jaarplan en een werkplan. Een werkplan is een overzicht van de onderwerpen die een MR in een jaar wil behandelen. In een jaarplan worden de vergaderingen van de MR vastgelegd met daarbij al een deel van de te bespreken onderwerpen. Zo mogelijk wordt ook aangegeven hoe een onderwerp inhoudelijk wordt voorbereid en wie dat op zich neemt. Een werkplan en een jaarplan zorgen ervoor dat de leden van de MR weten wanneer een voorstel ter instemming of advies wordt voorgelegd. Op deze manier kunnen zij zich inhoudelijk goed voorbereiden. Het bestuur weet wanneer de informatie moet worden verstrekt en wanneer de MR adviseert of instemt. ■

Aanvullende informatie

Literatuur

- Arends, J, Zakboek medezeggenschap, Utrecht, Projectgroep WMS, 2008
- CFI, Regeling Kwaliteit Voortgezet Onderwijs, 2008
- Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs; Onderwijs met ambitie, Den Haag, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2008
- Onderzoek Herkansingsbeleid, Amsterdam, LAKS, 2008

Nuttige websites

- www.infowms.nl (informatie over de Wet medezeggenschap op scholen, model-statuuut, model-reglement, veelgestelde vragen, etc.)
- www.medezegegenschapsraden.nl (praktische informatie over medezeggenschap, scholing, hulp en advies)

Adressen

- Vereniging Openbaar Onderwijs www.voo.nl
- Ouders & COO, vereniging voor ouders in het christelijk onderwijs www.ouders.net
- NKO, Nederlandse katholieke vereniging van ouders www.nko.nl
- LOBO, landelijke oudervereniging voor het bijzonder onderwijs www.lobo.nl
- LAKS, Landelijk Actie Komitee Scholieren www.laks.nl
- Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap www.minocw.nl
- AOb, algemene onderwijsbond www.aob.nl
- Onderwijsbond CNV www.cnvo.nl

Als de MR ondersteuning of advies wenst bij het invoeren van de Kwaliteitsagenda of bij het ontwikkelen van een jaarplan en een werkplan, neem dan contact op met de Vereniging Openbaar Onderwijs, tel. 036 – 533 15 00. Dit kan ook als u meer informatie wenst over de diensten en producten van de Vereniging Openbaar Onderwijs. U kunt ook contact opnemen met de personeelsvakorganisaties of de ouderorganisaties.

Voor vragen over medezeggenschap kunt u bellen naar 0800 – 5010. Kies 1, dan 4 voor de adviseurs van de Vereniging Openbaar Onderwijs. U kunt ook kijken op www.5010.nl. Via dit nummer en deze site kunt u ook in contact komen met adviseurs van andere organisaties voor ouders in het onderwijs (LOBO, NKO en Ouders & COO)

Colofon

Deze brochure is mogelijk gemaakt door subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Disclaimer: Deze brochure is zorgvuldig samengesteld. Aan de informatie in deze brochure kunnen echter geen rechten worden ontleend. Voor de rechten wordt verwezen naar de Wet medezeggenschap op scholen, de Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs 2008-2011 en de Regeling Kwaliteit Voortgezet Onderwijs.

Auteurs

Janny Arends en Marion Braat, beleidsadviseurs bij de Vereniging Openbaar Onderwijs.

Over de Vereniging Openbaar Onderwijs

De Vereniging Openbaar Onderwijs is de belangenbehartiger van het openbaar onderwijs. De vereniging is er voor alle betrokkenen: leerlingen, ouders, leerkrachten, schoolleiders, schoolbesturen, politici, onderwijsambtenaren, oudergraden en medezeggenschapsraden.

De Vereniging Openbaar Onderwijs informeert, adviseert, begeleidt en organiseert scholing. Bij vragen of problemen over onderwijs geven beleidsadviseurs van het bureau van de Vereniging Openbaar Onderwijs in Almere deskundig advies. Het bureau is tijdens kantooruren telefonisch bereikbaar via 036- 533 15 00.

Missie

De Vereniging Openbaar Onderwijs behartigt de belangen van het openbaar onderwijs en ijvert voor 'school': zonder de voorvoegsels openbare, katholieke, protestants-christelijke, islamitische of welk voorvoegsel dan ook. Waar alle kinderen zonder meer terecht kunnen, maar wel mét aandacht en ruimte voor geloof en levensbeschouwing. De Vereniging Openbaar Onderwijs verzorgt de websites: www.medezegegenschapsraden.nl en www.ouderraden.nl. Deze zijn bedoeld voor alle MR'en en OR'en in het onderwijs.

Postadres

Vereniging Openbaar Onderwijs
Postbus 60182, 1320 AE ALMERE

Bezoekadres

Vereniging Openbaar Onderwijs
Louis Armstrongweg 120, 1311 RL ALMERE
T 036 – 533 15 00
W www.voo.nl
E info@voo.nl

Louis Armstrongweg 120
Postbus 60182
1320 AE Almere
T 036 533 15 00
F 036 534 04 64
E voo@voo.nl
W www.voo.nl